

مجموعه چکیده مقالات همایش تخصصی محدود

صیانت فرسنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت‌ها، مسائل و چالش‌ها

۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

دانشکده مهندسی برق

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت‌ماه ۹۴

فهرست مطالب:

شماره صفحه

۲	معرفی همایش
۳	محورها و رویکردهای همایش
۵	اعضای کمیته‌ها
۵	۱- کمیته راهبردی
۶	۲- کمیته اجرایی
۷	۳- کمیته علمی
۸	۴- کمیته داوران
۹	جدول زمان‌بندی
۱۱	حامیان همایش
۱۲	متن چکیده‌ها

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
ارديبهشت ماه ۹۴

معرفی همایش

در چند دهه اخیر استفاده از محصولات مهندسی فناوری به‌ویژه فناوری ارتباطات و اطلاعات (فاوا)، تغییرات شگرفی در حوزه فرهنگ و مسائل اجتماعی جوامع ایجاد کرده است.

تولید محصولات فاوا در جهان، موجد فرصت‌ها و تهدیدهای متنوعی بوده است به طوری که این فرصت‌ها باعث توسعه و پیشرفت‌هایی در شیوه زندگی، رفاه، بهداشت، آموزش و پژوهش در جهان شده است. در اثر گسترش وسیع استفاده از محصولات فاوا، دگرگونی‌ها و مفاهیم جدیدی در گفتگو و تعامل افراد جوامع و ارتباط فرهنگ‌ها در فضای مجازی به وجود آمده است.

در ایران اسلامی نیز ورود محصولات فاوا، همانند دیگر کشورهای جهان، فرصت‌های توسعه را به همراه آورده است و باعث پیشرفت و رشد و تغییر در شیوه زندگی افراد جامعه، رفاه، بهداشت، آموزش و پژوهش در کشور شده است. اما از سوی دیگر فراهم نبودن بستر مناسب و یا استفاده نادرست بعضی از این محصولات در کشور توسط بخشی از جامعه، باعث بی‌توجهی به فرهنگ غنی جامعه ایران و یا تغییر در سبک زندگی ایرانی اسلامی شده است. متأسفانه در این رابطه، مؤلفه‌های اصلی فرهنگ جامعه ایران مورد چالش قرار گرفته و در بسیاری از موارد حقوق افراد جامعه و آیندگان مغفول مانده است. از این‌رو بررسی و مطالعه اثرات مخاطره‌آمیز استفاده نادرست محصولات فاوا و ارائه راهکارهای عملی استفاده صحیح از آن‌ها جهت صیانت از فرهنگ به یک نیاز مبرم برای جامعه تبدیل شده است.

نظر به اینکه بررسی و تحقیق در مورد محصولات فاوا یک موضوع بین‌رشته‌ای بوده و به علم فناوری، فرهنگ جامعه، ارتباطات اجتماعی و نیز سلامت جسمی و روحی افراد جامعه مرتبط می‌باشد، فعال ساختن محققین و متخصصین در دانشگاه‌های صنعتی، علوم انسانی و اجتماعی، پزشکی و پژوهشگران دینی بر روی موضوع صیانت فرهنگی و ایجاد نگرش میان‌رشته‌ای بین آن‌ها، یک ضرورت است. گسترش نگرش مزبور نتایجی از قبیل ارائه راهکارهای عملی برای استفاده صحیح محصولات فاوا، ارائه راهکارهای صحیح علمی و فنی، محدود کردن عوارض ناشی از به‌کارگیری نادرست محصولات فاوا، ایجاد تعامل علمی فرهیختگان جامعه با بخش سیاستی و اجرایی و پیش‌بینی چالش‌های آینده فرایندهای اطلاعات و ارتباطات و طراحی بسترهای فرهنگی مناسب را می‌تواند به دست دهد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

محورها و رویکردهای همایش

۱- بررسی مسائل جامعه ایران در استفاده از محصولات فاوا

- بررسی تأثیرات محصولات فاوا بر بهبود کیفیت و سبک زندگی
- آسیب‌شناسی فرهنگی محصولات فاوا
- بررسی عوارض محصولات علم و فناوری مدرن بر شاخص‌های فرهنگ در ایران

۲- صیانت فرهنگی

- تجربه مدیریت فناوری فاوا در جهان و ایران
- بررسی و نقد تجربیات و سیاست‌ها و برنامه‌های مواجهه با فاوا در جهان و ایران
- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ جامعه ایران
- شناخت اجتماعی جامعه ایران
- بررسی و ارزیابی نظریات، الگوها، تجربیات صیانت از شاخص‌های فرهنگی در جهان و ایران
- مطالعه شیوه‌های صیانت از شاخص‌های فرهنگ‌ها در جوامع پیشرفته
- بررسی آسیب‌های ناشی از ایدئولوژی سازی علم و فناوری بر شاخص‌های فرهنگی و تنوع فرهنگ‌ها
- بررسی علمی شیوه‌های آموزشی، تبلیغی، آگاهی بخشی، محدودیتی و نظارتی شیوه‌های صیانت از شاخص‌های فرهنگی جامعه ایران، نقد و بررسی علمی عملکرد کنترلی و نظارتی موجود در ورود و استفاده از محصولات فناورانه اطلاعات و ارتباطات، و ارائه روش‌های جدید جهت صیانت از شاخص‌های فرهنگی جامعه ایران
- دیدگاه کاربران نسبت به فاوا
- مبانی و روش‌های پیشگیری و نقش آن‌ها در صیانت فرهنگی، تجهیزات و ابزارهای مرتبط با صیانت فرهنگی، دستورالعمل‌ها، هشدارها و علائم مرتبط با صیانت فرهنگی

۳- به‌کارگیری روش‌های فناورانه در اصلاح، بهبود و ایجاد صیانت در فضای فرهنگی

- معیارها و ضوابط تخصص‌گرایی در بهره‌گیری از محصولات فاوا
- فاوا به‌عنوان یک ابزار صیانت در اصلاح و بهبود فضای فرهنگی کشور

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

۴- افق‌های آینده در صیانت فرهنگی

- بررسی امکان تهیه نقشه راه مدیریت آموزش و پژوهش در حوزه صیانت فرهنگی
- ارتقای دانش عمومی از فاوا برای آگاهی از مخاطرات و برقراری صیانت فرهنگی از پایین‌ترین سطح کاربری
- بررسی لزوم ایجاد تخصص‌های جدید دانشگاهی بین‌رشته‌ای
- آموزش اخلاق حرفه‌ای به متخصصین
- جایگاه صیانت فرهنگی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی فرهنگی کشور
- طراحی بسترهای فرهنگی برای آینده کشور با پیش‌بینی توسعه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات
- تدوین راهبردهای صیانت فرهنگی و حقوق شهروندی
- فرهنگی کردن اقتصاد فناوری

محورها و رویکردهای همایش تخصصی محدود به موضوعات فوق محدود نشده و از موضوعات جدید و مرتبط استقبال می‌شود.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

اعضای کمیته‌ها

۱- کمیته راهبردی

عضو هیات علمی دانشکده مهندسی برق	دکتر سید محمد تقی بطحایی
رئیس دانشکده مهندسی برق	دکتر حمید تقی راد
دبیر کمیته اجرایی و دبیر همایش	دکتر رضا جعفری
رئیس دانشگاه و رئیس همایش	دکتر علی خاکی صدیق
رئیس انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات	دکتر هادی خانیکی
عضو هیات علمی دانشکده مهندسی برق	دکتر رمضان علی صادق زاده
مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه	حجت‌الاسلام نبی‌الله فضلعلی
رئیس انجمن جامعه‌شناسی	دکتر محمد امین قانع راد
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و دبیر علمی همایش	دکتر عباس قنبری باغستان
عضو هیات علمی دانشکده برق و عضو هیات مدیره شرکت ارتباطات زیرساخت	دکتر کمال محامد پور
معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	دکتر فریدون وفايي

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فزنی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

۲- کمیته اجرایی

عضو هیات علمی دانشکده مهندسی برق، دبیر کمیته اجرایی و دبیر همایش	دکتر رضا جعفری
رئیس دانشگاه و رئیس همایش	دکتر علی خاکی صدیق
مسئول روابط عمومی	دکتر مهدی علیاری
مسئول جذب حمایت‌ها	دکتر علیرضا فریدونیان
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و دبیر علمی همایش	دکتر عباس قنبری باغستان
دبیر مالی همایش	دکتر ابراهیم ندیمی
مسئول پایگاه داده و اطلاع‌رسانی	دکتر امین نیک‌انجام
مسئول طراحی و انتشارات	دکتر منصور ولی
منشی پژوهش دانشکده مهندسی برق	خانم نرگس ملکی
منشی انجمن جامعه‌شناسی	خانم زینب آقایی
منشی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات	خانم ویدا مزین
دانشجوی کارشناسی ارتباطات دانشگاه تهران	خانم فاطمه شریفی
دانشجوی کارشناسی ارتباطات دانشگاه تهران	خانم نیلوفر امام وردی
دانشجوی دکتری دانشکده مهندسی برق	خانم نصیره دیاریان
دانشجوی دکتری دانشکده مهندسی برق	آقای حسن یزدانیان
دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده مهندسی برق	خانم سارا زرینی
دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده مهندسی برق	آقای سروش شاه طالبی
دانشجوی کارشناسی دانشکده مهندسی کامپیوتر	آقای سید محمود سیادت

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
ارديبهشت ماه ۹۴

۳- کمیته علمی

عضو هیات علمی دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی امیرکبیر	دکتر احمد آقا کاردان
عضو هیات علمی پژوهشکده برق و فناوری اطلاعات سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، رئیس مرکز ملی فضای مجازی کشور	مهندس محمدحسن انتظاری
رئیس دانشکده مهندسی برق	دکتر حمید تقی راد
عضو هیات علمی گروه آموزشی فناوری اطلاعات دانشکده مهندسی صنایع	دکتر منیره حسینی
عضو هیات علمی دانشکده مهندسی برق، دبیر کمیته اجرایی و دبیر همایش	دکتر رضا جعفری
رئیس دانشگاه و رئیس همایش	دکتر علی خاکی صدیق
عضو هیات علمی دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی شریف و عضو شورای عالی فناوری اطلاعات	دکتر رسول جلیلی
عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی و رئیس انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات	دکتر هادی خانیکی
عضو هیات علمی دانشکده مهندسی کامپیوتر و مدیر فرهنگی و اجتماعی دانشکده	دکتر سید حسین خواسته
رئیس دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی	دکتر محمدمهدی فرقانی
دانشگاه ادیان و مذاهب قم	مهندس علی‌رضا فرهنگ
رئیس انجمن جامعه‌شناسی ایران	دکتر محمدامین قانع راد
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و دبیر علمی همایش	دکتر عباس قنبری باغستان
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و مدیر گروه ارتباطات	دکتر مهدی منتظر قائم
رئیس دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران	دکتر یونس نوربخش

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
سیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
ارديبهشت ماه ۹۴

۴- کمیته داوران

رئیس دانشکده مهندسی برق	دکتر حمید تقی راد
عضو هیات علمی دانشکده مهندسی برق، دبیر کمیته اجرایی و دبیر همایش	دکتر رضا جعفری
عضو هیات علمی و سرپرست تحصیلات تکمیلی دانشکده مهندسی برق	دکتر مهدی علیاری
عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی و رئیس انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات	دکتر هادی خانیکی
رئیس انجمن جامعه‌شناسی ایران	دکتر محمدامین قانعی راد
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و دبیر علمی همایش	دکتر عباس قنبری باغستان
عضو هیات علمی دانشگاه تهران و مدیر گروه ارتباطات	دکتر مهدی منتظر قائم
معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	دکتر فریدون وفایی

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

برنامه زمان بندی

ردیف	سخنران	عنوان	زمان	شماره ص چکیده
۱		خوشامدگویی مجری	۱۴:۰۰	
۲		تلاوت قرآن	۱۴:۰۵	
۳		پخش سرود جمهوری اسلامی ایران	۱۴:۱۰	
۴	دکتر علی خاکی صدیق	سخنرانی افتتاحیه و طرح مسئله	۱۴:۱۵	
۵	دکتر عباس قنبری	سخنرانی دبیر علمی	۱۴:۴۵	
		پخش کلیپ	۱۴:۵۵	
پانل اول				
هیات رئیسه پانل: دکتر خاکی صدیق، دکتر قانعی راد، مهندس انتظاری، دکتر جعفری				
۶	مهندس محمدحسن انتظاری	سخنرانی کلیدی	۱۵:۰۰	
۷	دکتر سید محمدمین قانعی راد	فناوری اطلاعات و ارتباطات به مثابه فناگفتمان قدرت و رهایی	۱۵:۱۰	۱۳
۸	دکتر محمدجعفر صدیق	نقش فناوری در صیانت فرهنگی	۱۵:۲۰	۱۴
۹	دکتر یونس نوربخش	فناوری به مثابه فرهنگ	۱۵:۳۰	۱۵
۱۰	مهندس علی رضا فرهنگ	راهکارهای صیانت از دین در جهان ارتباطات	۱۵:۴۰	۱۶
۱۱	دکتر اعظم راودراد	هنر اینترنتی	۱۵:۵۰	۱۷
۱۲	حجت الاسلام محمد معروفی	دین و رسانه	۱۶:۰۰	۱۸
۱۳	دکتر علیرضا دهقان	حرکت در جهت سه جانبه گرایی در فرهنگ	۱۶:۱۰	۱۹
۱۴	دکتر منیره حسینی	شبکه‌های اجتماعی: فرصت‌ها و چالش‌ها	۱۶:۲۰	۲۰
		جمع بندی پانل	۱۶:۳۰	
استراحت کوتاه: صرف چایی، قهوه و .... (۱۷:۰۰ الی ۱۷:۳۰)				

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

پانل دوم			
هیات رئیسه پانل: مهندس جهانگرد، دکتر تقی راد، دکتر خانیکی، دکتر قنبری			
۱۵	مهندس نصرالله جهانگرد	سخنرانی کلیدی	۱۷:۳۰
۱۶	دکتر هادی خانیکی	ارتباطات شبکه‌ای: قدرت ارتباطات یا ارتباطات قدرت	۱۷:۴۰
۱۷	دکتر رسول جلیلی	جنبه‌های فرهنگی-تربیتی کاربرد ابزارهای الکترونیکی همراه	۱۷:۵۰
۱۸	دکتر مهدی منتظر قائم	سواد رسانه‌ای: ضرورت صیانت فرهنگی معاصر	۱۸:۰۰
۱۹	دکتر کمال محامد پور	شبکه‌های ملی اطلاعات: الزامات و ملزومات کاربردی	۱۸:۱۰
۲۰	دکتر عبدالحسین کلانتری	انسان تراز فاوا و تخیل برای خلق دنیای دیگر انسان	۱۸:۲۰
۲۱	دکتر رضا جعفری	ایمنی فرهنگی فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۸:۳۰
	دکتر مسعود کوثری	بازی‌های رایانه‌ای و تأثیر آن در امنیت اجتماعی	۱۸:۴۰
۲۳	دکتر سید مرتضی موسویان	مروری بر تجربیات مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال در خصوص صیانت فرهنگی در فضای مجازی	۱۸:۵۰
۲۴	دکتر حمید عبداللهیان	کاربرد مفهوم مراحل رشد روستو و خیز توسعه اقتصادی-فرهنگی ایران از طریق فاوا	۱۹:۰۰
۲۵	دکتر احمد آقا کاردان	عوامل مؤثر در مدیریت تعاملات در شبکه‌های اجتماعی	۱۹:۱۰
۲۶	دکتر علی‌رضا ظهوری	تأملاتی بر دستورالعمل‌های اخلاقی برای متخصصان حرفه‌ای	۱۹:۲۰
۲۷	دکتر حسین خواسته	کاربرد فناوری در صیانت فرهنگی: مروری بر روش‌های احراز هویت و تصدیق سن کاربران در فضای مجازی	۱۹:۳۰
۲۸	دکتر منصور ولی	آسیب‌شناسی استفاده نادرست از گوشی‌های همراه و شبکه‌های اجتماعی	۱۹:۴۰
۲۹	دکتر عباس قنبری باغستان	تجربه مالزی در صیانت فرهنگی در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات: "پیش افتادگی تکنولوژیکی دولت" و "توانش ارتباطی"	۱۹:۵۰
۳۰		جمع‌بندی پانل	۲۰:۰۰
۳۱	دکتر رضا جعفری	سخنرانی اختتامیه	۲۰:۲۰
		اذان مغرب و نماز	۲۰:۲۷
صرف شام و پذیرایی			

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
سیاست فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

حامیان همایش:

حامیان اصلی

دفترگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

سایر حامیان

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فزیک در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

مهندس محمدحسن انتظاری

دبیر شورای عالی فضای مجازی و رییس مرکز ملی فضای مجازی

سخنرانی کلیدی

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
سیاست فرهنگی، بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

فناوری اطلاعات و ارتباطات به مثابه فناگفتمان قدرت و رهایی

سید محمدامین قانعی راد

دانشیار جامعه‌شناسی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

ghaneirad@nrsp.ac.ir

تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات با فرهنگ و هویت و ارزش‌ها و معنویت چه می‌کنند؟ آیا تکنولوژی در ذات خود اخلاقی است یا غیر اخلاقی؟ در پاسخ به این سؤال‌ها باید گفت تکنولوژی از لحاظ هستی‌شناسی اساساً ذاتی ندارد و هر گزاره کلی در باب اخلاقی یا غیر اخلاقی بودن فناوری ما را با چالش مواجه می‌کند. البته تکنولوژی امکانات و ظرفیت‌ها را در دو سمت وسو گسترش می‌دهد و دو چهره سیال خود را توسط کردارهای تکنولوژیک گوناگون بر می‌سازد. کردار تکنولوژیک مانند هر کردار فرهنگی و اجتماعی دیگر، واقعیت عینی و واقعیت ذهنی تکنولوژی را افشاء می‌کند و بنابراین معانی مختلفی را به میدان می‌آورد و پیامدهای گوناگون فرهنگی و اجتماعی دارد. پیامدهای اجتماعی و فرهنگی فناوری از یکسو از استعاره درونی فناوری تبعیت می‌کند و از سوی دیگر در درون گفتمان‌های گوناگون معنا و جهت پیدا می‌کند و در خدمت اهداف گوناگون قرار می‌گیرد. مطالعات اجتماعی تکنولوژی نشان می‌دهد که انسان‌ها چگونه از تکنولوژی برای بساخت هویت و معنا دادن به زندگی خودشان استفاده می‌کنند و تکنولوژی چگونه می‌تواند به دلیل دو چهره داشتن خود در خدمت فرآیندهای خلاق قدرت و مقاومت قرار گیرد.

فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند سایر صورت‌های فناوری هم رابطه انسانی را غیر پایگانی می‌کند و هم امکان بیشتری را برای کنترل انسان و سلطه بر او فراهم می‌کند. بدین ترتیب باید از دو رویکرد ذات‌گرایانه ترس از تکنولوژی و شیفتگی به تکنولوژی عبور کرد و به امکانات فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای بهبود زندگی انسانی اندیشید. در این مقاله با توجه به ویژگی زبان‌شناختی تکنولوژی، هر تکنولوژی به‌عنوان یک نظام نشانه‌ای و هر نظام تکنولوژیک به‌عنوان یک شیوه دلالت تلقی می‌شود. از سوی دیگر برهه هرمنوتیک تکنولوژی مورد بحث قرار می‌گیرد؛ تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات با وجود جبر زبان‌شناختی‌شان از نظر هرمنوتیکی و نشانه‌شناختی قلمروی آزادی را برای کاربران خود فراهم می‌کنند. این قلمروی آزادی تکنولوژی را می‌توان «رهایی‌نشان‌شناختی/تفسیری تکنولوژی» نامید. قلمروی آزادی به معنای امکان بساخت‌های متعدد به مدد «کردارهای تکنولوژیک» گوناگون از یک فناوری با یک استعاره معین است. بدین ترتیب تکنولوژی یک «فضای مقدرات» را نیز برای شیوه‌های گوناگون عمل کردن شکل می‌دهد. بخش دیگر این مقاله به تبیین مفهوم «فناگفتمان» می‌پردازد: فناوری به‌عنوان عنصری هموند یک گفتمان را می‌سازد و شکل می‌دهد و از سوی دیگر هر گفتمانی دارای لبه‌های تکنولوژیک است.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

نقش فناوری در صیانت فرهنگی

محمدجعفر صدیق

پارک علم و فناوری دانشگاه تهران

mjsadigh@ut.ac.ir

امروزه رویکرد غالب برای صیانت فرهنگی استفاده از شیوه‌های کنترلی از قبیل فیلتر نمودن پایگاه‌های اطلاعاتی نامناسب است. این روش که یک روش تدافعی محسوب می‌شود به دلیل وجود پاسخ‌های فناورانه در قالب فیلترشکن روش مناسبی برای حل مشکل به حساب نمی‌آید و عملاً نمی‌تواند مانع تهاجم عوامل ضد فرهنگی موجود در شبکه جهانی اینترنت گردد. روش فیلتر اطلاعات نه تنها نمی‌تواند مانعی جدی برای دسترسی به محتوی نامناسب گردد بلکه عاملی برای ائتلاف منابع مالی محسوب شده و با کند کردن سرعت دسترسی به اطلاعات عملاً موجب اتلاف وقت و منبع کاربران می‌شود.

بهره‌گیری از ابر اطلاعات ملی، متقابلاً، می‌تواند یک راهکار مناسب برای حل مشکل فوق محسوب گردد. در این روش ذخیره‌سازی اطلاعات شناسنامه‌دار در محیط ابر اطلاعات ملی بر روی پایگاه‌های داده در سطح کشور می‌تواند غالب مشکلات فوق را یک‌باره مرتفع نماید. در این روش کلیه کاربران و تأمین‌کنندگان محتوی در محیط پایگاه‌های داده داخلی شناخته‌شده و قابل پیگیری هستند و چون هر فرد در مقابل اعمال خود مسئول است به سادگی می‌توان این محیط را از عوامل مخرب فرهنگی پاک نمود. از سوی دیگر بخش عمده محتوی موجود در پایگاه‌های اطلاعات بین‌المللی بدون لیسانس و آزاد بوده و می‌تواند در هر بار مراجعه کاربران و به صورت هوشمند انتخاب شده و در پایگاه‌های اطلاعات داخلی برای مراجعات بعدی ذخیره شود. به این صورت عمده ترافیک شبکه داده به داخل منتقل شده و ضمن افزایش سرعت و کیفیت اطلاع‌رسانی امکان صیانت فرهنگی به نحو مناسبی وجود خواهد آمد. حال سؤال این است که چگونه می‌توان چنین فضایی را محقق نمود؟

این گفتار به پاسخ این سؤال می‌پردازد و عوامل لازم در بعد اقتصادی فنی که وجود آن‌ها پیش‌نیاز تحقق چنین فضایی است را مورد واکاوی قرار خواهد داد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

فناوری به مثابه فرهنگ

یونس نوربخش

دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

ynourbakhsh@ut.ac.ir

رابطه فناوری‌های نوین به‌ویژه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی با فرهنگ از مسائل مهم جامعه‌شناسی ایران است. آیا مقتضیات معرفتی و تاریخی و اجتماعی پذیرش این تکنولوژی‌ها در جامعه وجود دارد. مثلاً آیا ذهنیت جمعی و تاریخی ما نسبت به تکنولوژی با کشورهای صنعتی یکی است؟ آیا نوع مواجهه ما با این امر با کشورهای دیگر یکسان است و امروز هم با مسائل یکسانی مواجهیم؟ چگونه می‌توان از پیامدهای ناگوار فرهنگی و اجتماعی تکنولوژی در امان ماند؟ پاسخ به این سؤال با سه روش ممکن است: آسیب‌شناسی فرهنگی و اجتماعی تکنولوژی فناوری اطلاعات و دیگر روش تاریخی و حتی جامعه‌شناسی معرفتی است. آیا فرهنگ باید خادم فناوری باشد یا فناوری به‌مثابه یک فرهنگ عمل می‌کند. چراکه فناوری قبل از این‌که سیستمی سخت‌افزاری و مجموعه‌ای از الگوها باشد نظامی فکری و فرهنگی است و می‌توان آن را فرهنگ تولید اطلاعات نامید. و نظام فناوری اطلاعات مبتنی بر فرهنگ ارتباطی و اطلاعاتی خاص خود است. آنچه به‌عنوان یک فرضیه در این مقاله به آن پرداخته‌شده بررسی شکاف‌های بنیادین بین فرهنگ فناوری‌های نوین (ارتباطات و اطلاعات) و ذهنیت تاریخی و فرهنگ جامعه ایران است.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

راهکارهای صیانت از دین در جهان ارتباطات

علی‌رضا فرهنگ

محقق در حوزه دین‌شناسی تطبیقی، دانشگاه ادیان و مذاهب

al.re.farhang@gmail.com

سرعت و سهولت انتقال اطلاعات و توسعه ارتباطات در جهان مدرن از یک سو موجب تبلیغ قوی تر ادیان شده است ولی از سوی دیگر ادیان را در کنار یکدیگر آورده تضادهای آنها با یکدیگر را بیش از پیش آشکار کرده و آنان را با چالش بی سابقه ای مواجه ساخته است. این چالش اعتمادپذیری ادیان را بطور عام کاهش داده است لذا چاره اندیشی برای بازسازی این اعتماد فصل جدیدی را در علوم دینی باز کرده است. این چالش نه تنها توسط علمی که صرفا به منابع درون دینی متکی هستند قابل حل نیست بلکه به اتوریته مراجع درون دینی نیز آسیب زده است.

کدام شاخه علمی و چگونه می تواند این نوع چالش ها را با هدف آشکارسازی حقیقت واحد ادیان تحلیل و بررسی کند؟ دین شناسی تطبیقی شاخه علمی جدیدی است که در قرن بیستم پدیدار شده و در این زمینه فعالیت می کند و نقش کلیدی آن مورد توجه روزافزون قرار گرفته است. دو نظریه مهم که در حوزه دین شناسی تطبیقی برای سازگارنگاری ادیان ارایه شده اند عبارتند از "پلورالیسم دینی" که بیشترمورد توجه نواندیشان دینی ایران قرار گرفته است و "وحدت درونی ادیان" که بیشتر مورد توجه درون گرایان و سنت گرایان واقع شده است.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

هنر اینترنتی

اعظم راودراد

استاد گروه ارتباطات دانشگاه تهران

ravadrad@ut.ac.ir

هدف ما در این مقاله معرفی و تحلیل هنر اینترنتی به‌عنوان نوع پیشرفته هنر تعاملی مجازی در عصر حاضر است. برای این منظور ابتدا چند مفهوم هنر، رسانه، تعامل، هنر تعاملی، هنر مجازی و هنر تعاملی مجازی توضیح داده خواهد شد تا در پرتو آن‌ها بتوان هنر اینترنتی را مفهوم‌سازی کرد. سپس مسائلی را که در هنر اینترنتی قابل تأمل هستند مطرح می‌کنیم و سرانجام در نتیجه‌گیری مقاله نشان خواهیم داد که هنرهای رسانه‌ای جدید با توجه به تغییر تعریف هنر در عصر جدید، دنیای هنر ویژه خود را می‌سازند.

در این مقاله، با مقایسه هنر در دنیای واقعی و هنر اینترنتی، سعی می‌شود به سؤالات زیر پاسخ داده شود:

۱- نقش و کارکرد هنرمند در هنر اینترنتی چه تفاوتی با هنر کلاسیک دارد؟

۲- نقش و کارکرد مخاطب هنر در این دو عرصه چه تفاوتی باهم دارد؟

۳- رابطه میان آثار هنری اینترنتی با جامعه را چگونه می‌توان تحلیل کرد؟ فرصت‌ها و تهدیدها.

۴- آیا هنر اینترنتی فضای آزادتری را در اختیار هنرمند و مخاطب قرار می‌دهد؟

۵- دولت‌ها چه نقشی در توسعه هنر اینترنتی دارند؟

کلیدواژگان: هنر اینترنتی، هنر مجازی، هنر تعاملی، چندرسانه‌ای

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

دین و رسانه

حجت‌الاسلام محمد معروفی

دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری

دانشکده مهندسی برق

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

nahad@eetd.kntu.ac.ir

در آموزه‌های معصومین مسئله اساسی دین مسئله خودشناسی بیان شده است یعنی ما دین را و فعالیت‌های فرهنگی را باید از ذات شخص و از ادراکاتی که یک شخص در مورد خودش پیدا می‌کند شروع کنیم. اشتباه بسیار بزرگی که در فعالیت‌های فرهنگی وجود دارد این است که در فعالیت‌های فرهنگی خود شخص فراموش شده است، اصلاً چیزی به اسم خودشناسی و انسان‌شناسی و معرفت نفس مطرح نیست و اگر هم مطرح باشد به‌عنوان یک موضوع در عرض موضوعات مذهبی دیگر قرار داده می‌شود.

اگر ما بخواهیم به معرفت الله برسیم، باید از معرفت نفس شروع شود (مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ) اگر سیر تکاملی احکام اسلام را نگاه کنید؛ نماز و حرمت شراب چند سال بعد از بعثت پیغمبر آمده است. دوران فطری را طی کرده است. وقتی ما کارشناس نیستیم دین را از ظاهر شروع می‌کنیم، از جایی که مردم خوششان نمی‌آید. رسانه‌ها به‌جای آنکه مردم را در مسیر خودشناسی و تفکر در خود قرار دهند، بیشتر به‌وقت گذرانی، فرار از حقیقت، ظواهر گرایی و مادیگری سوق می‌دهند. راهکار منطقی آن است که مسئله خودشناسی و معرفت نفس به‌عنوان مهم‌ترین راهبرد در تدوین برنامه‌های این سرمایه ملی مورد توجه قرار گیرد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

حرکت در جهت سه‌جانبه‌گرایی در فرهنگ

علیرضا دهقان

دانشیار ارتباطات دانشگاه تهران

adehghan@ut.ac.ir

در این مقاله استدلال می‌شود که سه‌جانبه‌گرایی می‌تواند به اهداف ارتقا، جامع‌نگری، اجماع در تشخیص معیارهای نظارت فرهنگی، و درنهایت، صیانت از فرهنگ کمک کند. منظور از سه‌جانبه‌گرایی در کنار هم قرار گرفتن نمایندگان دولت، تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان برای گفت‌وگو و نزدیک‌تر شدن رویکردها و معیارها در نظارت فرهنگی است. قابل‌مشاهده است که بخش زیادی از مشکلات فرهنگی از جمله حفظ ارزش‌ها و اهداف فرهنگی به عدم اطمینان و ابهام در لزوم نظارت، میزان و نحوه نظارت بر تولید و توزیع آثار فرهنگی و دسترسی به تولیدات فرهنگی و شرکای تعریف موقعیت فرهنگی برگشت می‌کند. الگوی سه‌جانبه‌گرایی ابتدا در زمینه‌ی بهبود روابط کار و نظام‌مند شدن ارتباط میان کارگر، کارفرما و دولت مطرح‌شده و اکنون رویه و شیوه شناخته‌ای است. پیشنهاد نویسنده این است که این الگو می‌تواند در حوزه فرهنگ نیز راهنمای عمل قرار گیرد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صنایع فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

شبکه‌های اجتماعی: فرصت‌ها و چالش‌ها

منیره حسینی

استادیار فناوری اطلاعات، دانشکده مهندسی صنایع، دانشگاه صنعتی خواجه‌نصیرالدین طوسی

hosseini@kntu.ac.ir

رسانه‌های دیجیتال و اینترنت، انقلابی عظیم را در زمینه اطلاعات و تفریحات به وجود آورده‌اند که موجب تغییر اذهان و سبک زندگی مردم گشته است. طبیعت اجتماعی انسان و علاقه‌مندی او داشتن روابط اجتماعی، از یک‌سو و رشد سریع و نمایی فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی با قابلیت‌های شبکه‌ای از سوی دیگر، موجب استفاده وسیع این رسانه‌های نوظهور توسط اقشار مختلف جامعه خصوصاً کودکان و نوجوانان، گشته است. این موضوع، ضمن خلق فرصت‌های جدید برای تعامل و یادگیری و ارتقای سطح روابط اجتماعی، نگرانی‌های جدیدی را نیز به‌طور هم‌زمان به وجود آورده است. این نگرانی‌ها، عمدتاً مربوط به شکاف پیش‌آمده و در حال گسترش میان روند رشد نمایی فناوری اطلاعات و ارتباطات و رشد خطی و آهسته قدرت تطابق بشری با امکانات نوین به وجود آمده در اثر فناوری است. شکافی که آن را شکاف توسعه- تطابق می‌نامند. دسترسی‌های بدون نظارت به محتوای گوناگون و با حجم زیاد، امکان شیوع ویروس پیام، حفظ حریم شخصی و مالکیت اطلاعات، پاسخگویی و کنترل، شفافیت، دقت، امنیت، اعتماد مجازی، آلودگی اطلاعات، کیفیت سیستم و کیفیت زندگی، داده‌کاوی و پروفایل سازی، دسترسی فناوری‌های سیار برای هر فرد آن‌هم از هر نقطه و در هر لحظه، هریک طیفی از مسائل جدید را در فضای شبکه‌های اجتماعی به وجود آورده‌اند. این تحقیق، ضمن پرداختن به این موضوعات از دو منظر فرصت و تهدید، بر نقش فرهنگی و تربیتی به‌موازات نقش فناوری تأکید ویژه دارد.

کلیدواژه‌گان: شبکه اجتماعی، اینترنت، فناوری اطلاعات، فرصت، تهدید.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

نصرالله جهانگرد

معاون وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، دبیر شورای عالی فناوری اطلاعات و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران

سخنرانی کلیدی

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
سیاست فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

ارتباطات شبکه‌ای: ارتباطات قدرت یا قدرت ارتباطات

هادی خانیکی

رئیس انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی
و عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی

ورود فناوری به کشورهای مختلف همواره با کنش و واکنش‌های متفاوتی همراه بوده است. به اعتبار بررسی‌های تاریخی، این کنش‌ها و واکنش‌ها در برابر فناوری لزوماً از جنس فناوری نبوده بلکه بیشتر سرشت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی داشته است. ورود فناوری‌های ارتباطی نیز از این قاعده کلی مستثنا نبوده است. مطالعه موردی نحوه مواجهه جامعه ایرانی با رسانه‌های جمعی و نو نشان می‌دهد که اگرچه در ابتدا سیاست‌گذاری درباره آن‌ها بیشتر مبتنی بر نوعی کنترل سخت افزارانه بوده، اما به تدریج ناکارآمدی این رویکردها عملاً خود را نشان داده است. به‌عنوان مثال نحوه استفاده عمومی از رادیو، ویدئو و ماهواره پخش مستقیم در آغاز با اعمال محدودیت‌های قانونی همراه بوده، که پس از مدتی جای خود را به اعمال سیاست‌های فرهنگی داده است. این مطالعات همچنین نشان می‌دهد که فناوری فی‌نفسه تهدید نیست، بلکه بسته به نوع برداشت و نگرش ما از آن فرصت نیز می‌تواند باشد. در واقع وجه تمایز برای چگونگی تبدیل رسانه به فرصت یا تهدید برای جامعه به "توانش ارتباطی" آن برمی‌گردد. منظور از "توانش ارتباطی" بالا بردن قدرت انتخاب کاربران و شهروندان به جای محدود ساختن فنی سطح استفاده آن‌ها از رسانه‌ها است. این یعنی ترجیح سیاست مصونیت در برابر سیاست محدودیت است. تجربه نشان داده است که مهم‌ترین مؤلفه توانش ارتباطی از جنس فرایندها و سازوکارها و کنش‌های فرهنگی و اجتماعی است نه الزاماً از جنس فناوری و فعالیت‌های محدود فناورانه. لذا جوامعی که به دنبال ایجاد مصونیت فرهنگی در برابر فناوری هستند، باید به دنبال ایجاد "توانش ارتباطی" در جامعه باشند که ایجاد نهادهای مدنی، شبکه‌های اجتماعی مردم‌نهاد، بالا بردن سطح سواد رسانه‌ای، مهارت‌های استفاده از رسانه، توانمندسازی مخاطبان و آموزش‌های انتقادی از جمله مؤلفه‌های آن است.

کلید واژگان: سواد رسانه‌ای، توانش ارتباطی، سیاست مصونیت، سیاست محدودیت، ارتباطات قدرت، قدرت ارتباطات.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

جنبه‌های فرهنگی - تربیتی کاربرد ابزارهای الکترونیکی همراه

رسول جلیلی

دانشکده مهندسی کامپیوتر، دانشگاه صنعتی شریف
jalili@sharif.ir

تبیین خط‌مشی و ضرورت‌های موردنیاز جهت ارتقاء توجه به جنبه‌های فرهنگی-تربیتی ابزارهای الکترونیکی همراه نیازمند شناخت کامل فضای جامعه به لحاظ فرهنگی و اجتماعی، مشخص نمودن اهداف و چشم‌انداز، ایجاد راهبردها در مقابل انواع تهدیدهای فرهنگی، و استفاده حداکثری از منابع و سرمایه‌های دینی و اسلامی است. از منظر قرآن کریم نیز، به‌منظور استفاده صحیح از هر وسیله‌ای می‌بایست نسبت به امکانات و ظرفیت‌های آن، اطلاع‌رسانی دقیق و کاملی صورت گیرد. از این‌رو قرآن کریم در بیان هر حکمی می‌کوشد به آثار و فواید آن اشاره نموده و موجب شود که شخص و جامعه از مسیر درست انسانی خویش منحرف نگردند و به‌سوی سعادت پیش روند.

در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین همانند ابزارهای الکترونیکی همراه می‌بایست فواید و تأثیر آن بر مردم و جامعه مشخص گردد. تبیین این موارد در سطوح مختلف و با استفاده از ظرفیت‌های درونی انجام می‌گیرد. این سطوح شامل نهادهای حکومتی، مدارس، معلم و بخصوص خانواده با محور تربیتی مادر است. جهت ارتقای فرهنگی و تربیتی کاربرد این ابزار می‌بایست اصولی همچون آسیب‌شناسی هویتی و فرهنگی رسانه‌های نوظهور همانند ابزارهای الکترونیکی همراه، فواید و معایب این ابزارها بر هویت دینی و ملی، روش‌های تدوین و اعمال آیین‌نامه اخلاقی، علل پیدایش موضوعات غیراخلاقی از طریق ابزارهای الکترونیکی همراه، حدود و چگونگی رعایت حریم خصوصی از منظر اسلام، شناخت فرآیند تولید محتوی در فضای مجازی، میزان اثربخشی آموزش الکترونیکی، فلسفه‌ی اخلاق مجازی و فضای مجازی اخلاقی، دین‌داری در فضای مجازی، سیاست‌گذاری فرهنگی و تربیتی، و نقش عزت‌نفس در فضای مجازی توسط سطوح ذکرشده برای افراد جامعه تبیین گردد. همچنین این رویکرد می‌بایست علاوه بر تبیین فواید این‌گونه ابزارها به آسیب‌شناسی عدم حضور مؤثر فرهنگ دینی و اخلاق در استفاده صحیح از ابزارهای الکترونیکی همراه بپردازد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

سواد رسانه‌ای: ضرورت صیانت فرهنگی معاصر

دکتر مهدی منتظر قائم

عضو هیأت علمی گروه ارتباطات دانشگاه تهران

mmontazer@ut.ac.ir

بدیهی است که ظهور و رواج تکنولوژی‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی تأثیرات گسترده و عمیقی بر تمام عرصه‌ها و سطوح زندگی فردی و جمعی انسان‌ها گذاشته است. انسان هر عصر فناوری برای هم‌نوایی با تغییرات فرهنگی و اقتصادی زمان خویش نیازمند یادگیری مجموعه دانش‌ها و مهارت‌هایی بوده است که سواد نامیده می‌شود. این دانش‌ها و مهارت‌ها به فرد این امکان را می‌دهد تا به‌عنوان موجودی جمعی و ارتباط‌گر، و از طریق ابزار واسطه ارتباطی، افکار و اندیشه‌های خویش را به دیگران عرضه کند و افکار و اندیشه‌های آنان را دریافت نماید. این مشارکت در حیات فرهنگی جمعی، از یک‌سو، هویت فردی و، در سوی دیگر، ساختارها و مفاهیم جمعی را برساخته و انسانیت را به‌صورت تکامل‌گرایانه در بستر زمان پیش می‌برد. به‌عبارت‌دیگر، ماهیت جمعی زندگی انسان به معنای مشارکت حداکثری اعضاء جوامع در برساخت ذهنیت‌ها و عینیت‌ها است. در دوران معاصر و با ظهور جهان انباشته از اطلاعات و ارتباطات درون و بین فرهنگی (جنسیتی، نژادی، زبانی، قومیتی، سنی و غیره)، حفظ و صیانت از فردیت تنها با تکیه بر آن مجموعه دانش‌ها و مهارت‌ها عملی خواهد بود:

امروزه، سواد معنایی عام و متنوع یافته و به مجموعه وسیعی از دانش‌ها و مهارت‌های معطوف به تولید و عرضه و یا مصرف و دریافت رسانه‌ای، کامپیوتری، دیجیتالی، و الکترونیکی اطلاق می‌شود. همچنین، تنوع و تکرار انواع محتواها و پیام‌ها (تفریح و سرگرمی، آموزشی، خبری، نمایش و فیلم و سریال، و نظایر این‌ها) ضرورت کسب دانش و مهارت مرتبط با این انواع و نیز روایت‌ها، ژانرها، قالب‌های محتوایی داخلی/خارجی، موافق/معاند، هم‌نوا/ناهم‌نوا و ... را تشدید کرده است. این مقاله می‌کوشد تا ضرورت‌ها، مفاهیم، روش‌های گسترش سواد رسانه‌ای معاصر را با توجه به نیازهای گروه‌های مختلف مردم تبیین و تشریح نماید.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

شبکه ملی اطلاعات: الزامات و ملزومات کاربردی

کمال محامد پور

هیات علمی گروه مخابرات، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

kmpour@eetd.kntu.ac.ir

با توجه به خصوصیات فضای مجازی، از حیث انواع کاربری فرهنگی، آموزشی، اجتماعی، تجاری، اقتصادی ...، انواع کاربران سنی (کودکان، نوجوانان، ...، طبقه‌ای (زنان، مردان، فرهنگیان، دانشگاهیان...) و انواع شبکه‌ها: شبکه‌های عمومی و اختصاصی مخابراتی، داده و اینترنت (ثابت و سیار)، این سؤال اساسی مطرح است که چگونه می‌توان به ایمنی فضای مجازی پرداخت؟

اهمیت موضوع آن قدر حیاتی است که مقام معظم رهبری در ۱۷ اسفندماه ۱۳۹۰ در حکمی شورای عالی فضای مجازی را با عنایت به نکات مهمی به شرح ذیل ایجاد نمودند.

گسترش فزاینده فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی به‌ویژه شبکه جهانی اینترنت آثار چشمگیر آن، در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی، لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از آن در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور در ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و ضرورت برنامه‌ریزی و هماهنگی مستمر به‌منظور صیانت از آسیب‌های ناشی از آن اقتضا می‌کند که نقطه‌ی کانونی متمرکزی برای سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور به وجود آید.

از طرفی شبکه ملی اطلاعات، قرار است شبکه‌ای فراگیر اطلاعاتی و ارتباطی ملی در گستره جغرافیایی کشور مبتنی بر قرارداد (پروتکل) اینترنت باشد که سرویس‌های کاربردی برای عموم مردم و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی (مثل دولت الکترونیکی) را با اتکا به ظرفیت‌های اطلاعاتی و گردش اطلاعات در کشور و استفاده از ذخایر اطلاعاتی جهانی با میزبانی در داخل فراهم کند و دارای دروازه‌های کنترل‌شده و پاک (با فیلترینگ هوشمند) برای تبادل اطلاعات با شبکه جهانی اینترنت باشد.

در این سخنرانی به ارتباط این شبکه در جهت صیانت فرهنگی و ایمن‌سازی کاربری‌های متفاوت فضای مجازی پرداخته می‌شود.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

انسان تراز فاوا و تخیل برای خلق دنیای دیگر انسان

عبدالحسین کلانتری

استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

abkalantari@ut.ac.ir

انسان در شبکه از روابط اجتماعی به دنیا می‌آید، حیات می‌گذراند، می‌میرد و به فراموشی سپرده می‌شود و یا یادآوری می‌شود. بر همین اساس، بیراه نیست که اصلی‌ترین عامل تعیین‌کننده هویت انسانی را شبکه اجتماعی محاط بر او بدانیم. اما در این میان، نه تنها عوامل و ابعادی چون تراکم شبکه، وسعت شبکه و ... که نیز در طرازی مهم‌تر چبستی شبکه نیز بر هویت انسان تأثیر دارد. و از این فراتر، گستره این تأثیرگذاری نه فقط بر ابعاد اجتماعی و فرهنگی زندگی انسانی که از آن فراتر، چنانکه امروزه بسیاری از تحقیقات نشان داده‌اند، بر ابعاد احساسی، فیزیولوژیک، روانی و ... نیز تأثیر می‌گذارد. بنابراین، شبکه اجتماعی، با تمام ویژگی‌ها و ابعادش، در بستر تمدنی تولید و بازتولید کننده خود، نه تنها انسانی خاص و متفاوت را به همراه خود می‌آورد که نیز معنای زندگی در کلیت خود را نیز دچار دگرگونی می‌کند. بدون شک، این تأثیر عمیق شبکه‌های اجتماعی، را به صورت واضح در فاوا در تمدن جدید می‌توان ملاحظه نمود. تا آنجا که می‌توان ادعا نمود، این تأثیر موجب شده، "انسان طراز فاوا" تولید شود.

لذا در این مقاله که با روش نظری-انتقادی انجام می‌شود، سعی خواهد شد تا با مرور برخی تحقیقات در حوزه‌های مختلف که تأثیر فاوا به مثابه یک نوع شبکه اجتماعی جدید را رصد نموده‌اند، نشان داده شود که چگونه فاوا انسان طراز خود معنای زندگی طراز خود را بر ساخت می‌نماید. و از آن مسیر، به صورت خاص ضمن بررسی انتقادی تأثیر فاوا بر نیروی تخیل نوع انسان، با رد رویکردهای بدبینانه به آینده انسانی، نشان داده خواهد شد که نوع انسان، قادر است با نیروی تخیل خود تمدن دیگری را بنا ساخته و بر آن اساس شبکه انسانی متفاوت و نهایتاً انسان طراز متفاوتی را نشانه‌گیری نماید.

کلید واژگان: انسان تراز فاوا، شبکه‌های اجتماعی، تخیل، معنای زندگی

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

ایمینی فرهنگی فناوری اطلاعات و ارتباطات

رضا جعفری

هیات علمی گروه مهندسی پزشکی، دانشگاه صنعتی خواجه‌نصیرالدین طوسی

jafari@eetd.kntu.ac.ir

امروزه استفاده از محصولات فناوری به‌ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات (فوا) از جمله تلفن همراه و اینترنت در جامعه گسترش زیادی پیدا کرده است. گرچه این محصولات استفاده‌های مفیدی برای قشر وسیعی از افراد جامعه دارند اما در اثر عدم بسترسازی مناسب و پیش‌بینی اثرات مخاطره‌آمیز آن‌ها استفاده از این محصولات اثرات تخریبی در روابط خانوادگی و اجتماعی و بی‌توجهی به فرهنگ جامعه ایران داشته است. گرچه برای حفاظت از جسم انسان و جلوگیری از سوءاستفاده از این محصولات بررسی‌ها و تحقیقاتی انجام شده و الزامات ایمنی و استانداردهایی تدوین شده است و هنگام فروش محصول توصیه‌های ایمنی فنی آن در کاتالوگ محصول عرضه می‌شود، اما بر روی اثرات مضر این محصولات بر روح و روان فرد و فرهنگ جامعه و ارائه هشدارهای لازم جهت صیانت از فرهنگ جامعه ایران کمتر بررسی و تحقیق انجام شده است. در این سخنرانی ابتدا به‌طور مختصر به ایمنی فنی تجهیزات فناورانه و ضرورت آن پرداخته و سپس تعریفی برای ایمنی فرهنگی و کلاس‌های ایمنی فرهنگی محصولات فناوری جهت ایجاد یک راهکار عملی برای صیانت از فرهنگ ارائه می‌شود.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

مروری بر تجربیات مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال در خصوص صیانت فرهنگی در فضای مجازی

سید مرتضی موسویان

رئیس مرکز توسعه فناوری اطلاعات و

رسانه‌های دیجیتال، وزارت فرهنگ

و ارشاد اسلامی

info@mousavian.ir

در این سخنرانی تجربیات چندین سال این مرکز در زمینه مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات مورد بررسی قرار خواهند گرفت. اهم این تجربیات به شرح ذیل می‌باشد: ۱- پروژه ابر فرهنگ: ارائه کلیه محتوای فرهنگی دارای مجوز بر بستر اینترنت و شبکه اینترنت موبایل برای دسترسی هر ایرانی در هر جایی به هر محتوایی (اعم از کتاب، نرم‌افزار، موسیقی، فیلم، تئاتر و...) با صرف کمترین هزینه و کمترین زمان ممکن (۶۰ ثانیه و کمتر). ۲- پروژه اعطای لوگوی هوشمند: اعطای لوگوی هوشمند به وبسایت‌هایی که مراحل احراز هویت خود را طی نموده و صلاحیت فعالیت در زمینه مورد نظر را از مرجع تخصصی کسب کرده باشند به منظور ایجاد اطمینان خاطر نسبی کاربران در خصوص محتوای ارائه شده، ۳- پروژه رده‌بندی وبسایت‌ها و واحدهای فرهنگی دیجیتال: احصاء ظرفیت‌های دیجیتالی کشور و ایجاد رقابت بین بخش خصوصی و نیز رتبه‌بندی کیفیت محتوای دیجیتال برای استفاده‌کنندگان آن‌ها، ۴- پروژه فرهنگ یار: بهره‌گیری از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های مردمی در فرهنگ‌سازی، مدیریت و نظارت بر فضای مجازی، ۵- ایجاد درگاه‌های جامع تخصصی و بانک‌های اطلاعاتی عمومی- فرهنگی: ساماندهی دانش‌نامه‌ها، دایره‌المعارف‌ها و بانک‌های اطلاعاتی و... در قالب درگاه‌های جامع به منظور یکپارچه‌سازی و اعتباربخشی به اطلاعات منتشر شده در فضای مجازی.

اولین همایش تخصصی محدود (سپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

کاربرد مفهوم مراحل رشد روستو و خیز توسعه اقتصادی - فرهنگی ایران از طریق فاوا

حمید عبداللهیان

استاد ارتباطات، گروه ارتباطات، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

habdolah@ut.ac.ir

در این مقاله به اهمیت فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشد و توسعه اقتصادی-فرهنگی ایران از طریق کاربرد رویکرد غیر مارکسیستی روستو به رشد می‌پردازیم. مفهوم مراحل رشد روستو و ایده خیز اقتصادی وی، زمانی در دهه ۱۹۶۰ مطرح شد تا بدان طریق چگونگی رشد اقتصادی کشورها را اندازه‌گیری کنند. بعد از ۵۰ سال اکنون کفایت نظری و تجربی نظریه روستو مورد چالش است و من هم قرار نیست از آن برای تبیین مراحل رشد اقتصادی ایران استفاده کنم. درعین حال ایده رشد و مفهوم خیز اقتصادی کماکان سرلوحه برنامه‌های اقتصادی دولت‌هاست و ما نیز به‌ناچار آن را در ۱۳۹۴ خورشیدی (۲۰۱۵ میلادی) اما با رویکردی بر نقش فناوری ارتباطات و اطلاعات مورد بازبینی قرار می‌دهیم تا ببینیم آیا می‌شود از آن برای ترسیم آینده ایران و توسعه فرهنگی-اقتصادی اش استفاده کرد یا خیر؟ این امر بخصوص از این نظر مهم است که در حال حاضر تنها مسئله رشد اقتصادی اهمیت ندارد بلکه رشد اقتصادی به همراه توسعه فرهنگی (یا صیانت آن) اهمیت پیدا کرده است. از این جهت، در این مقاله به جایگاه ایران در جهان از منظر کاربری اینترنت می‌پردازیم و این مقاله بحث خواهد کرد که موقعیت ایران از نظر موقعیت سنجی رشد اقتصادی با محوریت فناوری‌های اطلاعات و توسعه اینترنت و فضای مجازی در دهه ۱۳۹۰ شبیه به موقعیت ایران در پایان دوره صفویه است چراکه زمینه اقتصادی لازم برای خیز اقتصادی-اجتماعی در آن وجود داشت اما توسعه تحقق پیدا نکرد و دوره نامناسب وابستگی اقتصادی جایگزین شد که حتی پس از ۲۰۰ سال هنوز هم شاهد تبعات آن می‌باشیم. باید اضافه کنم که منظور از توسعه تنها تغییر مثبت مؤلفه‌های اقتصادی نیست بلکه مؤلفه‌های فرهنگی نظیر بازتولید هویت ملی، بازتولید ارزش‌های دینی-اجتماعی و نظایر آن نیز مورد نظر می‌باشد. به همین دلیل از آن به‌عنوان توسعه اقتصادی-فرهنگی یاد کرده‌ام.

به هر روی، در دوره بعد از ۱۳۸۰ به تدریج امکانات توسعه فناوری‌های اطلاعات فراهم آمد تا اینکه در مهر و موم‌های بعد از ۱۳۸۵ نیروی اجتماعی-فرهنگی ایرانی‌ها برای توسعه با افزایش نرخ کاربری اینترنتی و تولید صنایع فرهنگی در فضای مجازی همراه آن شد. در حال حاضر، ایران ۴۵ میلیون کاربر اینترنت دارد و در رتبه ۱۳ جهان قرار گرفته است و من این را به‌عنوان یکی از عناصر مورد نیاز برای خیز اقتصادی-فرهنگی در دهه ۱۳۹۰ نظر گرفته‌ام. گرچه از مهر و موم‌های ۱۳۹۱ به بعد که همراه بود با افزایش مشارکت ایرانیان در فضای مجازی، اما زیرساخت‌های توسعه در این معنای جدید ثابت مانده است و شرایط موجود را به وجود آورده که از یکسو ایران را در آستانه خیز فرهنگی-اقتصادی از مسیر فضای مجازی قرار داده است و از سوی دیگر، این شرایط نشان می‌دهد که به دلیل عدم رشد زیرساخت‌های فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی نظیر افزایش پهنای باند، ایران در آستانه عقب‌نشینی نیروهای اجتماعی از فضای مجازی و در نتیجه از دست دادن فرصت خیز اقتصادی-فرهنگی از مسیر فضای مجازی قرار گرفته است. در پایان مقاله سعی خواهد کرد تا مدل توسعه آینده ایران را با محوریت توسعه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی ارائه کند.

کلیدواژه‌گان: خیز اقتصادی-فرهنگی، توسعه و فضای مجازی، صیانت فرهنگی، مراحل رشد، روستو

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

عوامل مؤثر در مدیریت تعاملات در شبکه‌های اجتماعی

احمد آقا کاردان

دانشگاه صنعتی امیرکبیر
aakardan@aut.ac.ir

بدیهی است شبکه‌های اجتماعی دارای جاذبه‌هایی هستند که امروزه میلیاردها انسان را در سنین مختلف به خود جذب کرده‌اند. تا چه اندازه جاذبه‌های شبکه‌های اجتماعی بر اساس تمایلات انسان‌ها پیش‌بینی شده‌اند، و تا چه اندازه جلوه‌های شبکه‌های اجتماعی تمایلاتی جدید را در انسان‌ها ایجاد نموده‌اند. در این تذکر، سعی بر آن است که به محورهایی در راستای مدیریت هدفمند شبکه‌های اجتماعی اشاره شود. در این تذکر به نکاتی در راستای مدیریت تعاملات در شبکه‌های اجتماعی از منظر نقش مسئولین و مدیران ارشد جامعه، پژوهشگران، و کاربران اشاره خواهد شد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

تأملاتی بر دستورالعمل‌های اخلاقی برای متخصصان حرفه‌ای

علیرضا ظهوری

عضو هیات علمی دانشگاه تهران

zohoori.ar@ut.ac.ir

در این ارائه مروری خواهیم داشت بر مفاهیم پایه‌ای مربوط به قوانین و اصول اخلاقی چنانچه این مفاهیم مرتبط با حرفه‌ای‌گرایی هستند. قوانین اخلاقی کلید حل بسیاری از مشکلات اجتماعی‌اند و تصمیم‌گیری اخلاقی یک رفتار انسانی است که بهترین راه حل را برای یک مشکل فردی/اجتماعی جستجو می‌کند. در حالی که تصمیم‌گیری اخلاقی یک موضوع هرروزه در زندگی انسان است، چنین رفتاری نقش مهم‌تری را در محیط حرفه‌ای بر عهده دارد. علاوه بر این، تصمیمات اخلاقی افراد حرفه‌ای در جایگاه متخصصان مانند مدیران مسئولیت اخلاقی سنگینی با خود به همراه دارد و روی زندگی کسانی که تحت تأثیر تصمیمات آن‌ها قرار می‌گیرند، اثر می‌گذارد. همچنین در ادامه صحبت‌های خود اشاره‌ای خواهیم داشت به خاستگاه اصول اخلاقی در مذاهب باستانی و فلسفه یونان و در خصوص جعبه‌ابزار رالف پاتر، آزمون TARES، مراحل چهارگانه هیت و دستورالعمل‌های باک که می‌تواند به متخصصان حرفه‌ای جهت گرفتن تصمیمات اخلاقی کمک کند، توضیح خواهیم داد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

کاربرد فناوری در صیانت فرهنگی:

مروری بر روش‌های احراز هویت و تصدیق سن کاربران در فضای مجازی

سید حسین خواسته

دانشکده مهندسی کامپیوتر، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
h.khasteh@gmail.com

یکی از مهم‌ترین موارد مطرح در زمینه صیانت فرهنگی این موضوع است که کاربرانی که قصد دسترسی به محتواهای مختلف را دارند یکسان نیستند، به‌عنوان مثال دسترسی به بسیاری از محتواها برای کودکان یا نوجوانان مناسب نیست. یکی دیگر از مسائل مهم در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات حفظ حریم شخصی هر کاربر می‌باشد، این موضوع در مورد سازمان‌ها و اطلاعات محرمانه مربوط به هر سازمان نیز مطرح می‌باشد. به این دلایل نیاز به روش‌هایی می‌باشد تا بتوان کاربران مختلف را از یکدیگر تشخیص داد. سه رویکرد اصلی برای احراز هویت و اصالت یک شخص یا یک شیء وجود دارد: به‌وسیله شخص دیگری که مورد قبول است، از طریق تطبیق دادن خواص و مشخصات با مشخصات دانسته شده درباره اشیاء یا اشخاص با همان خاستگاه و از طریق اسناد و مدارک ارائه شده.

برای احراز هویت کاربران از سه فاکتور استفاده می‌شود: فاکتورهای دانایی مانند کلمه عبور، فاکتورهای مالکیت مانند کارت شناسایی و فاکتورهای ذاتی مانند اثر انگشت یا DNA.

پنج روش معمول که از آن‌ها برای احراز هویت کاربران استفاده می‌شود عبارت‌اند از: روش‌های مبتنی بر کلمه عبور و شماره شناسایی شخصی، پیامک، کلید متقارن، کلید عمومی و روش‌های بیومتریک.

در برخی کاربردها نیازی نیست که هویت دقیق کاربر تأیید شود ولی می‌باید صلاحیت کاربر برای دسترسی به محتوای مدنظر تصدیق شود، روش‌های مختلفی به این منظور وجود دارند مثلاً از کاربر خواسته می‌شود که اطلاعات کارت اعتباری خود را وارد کند.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صنایت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

آسیب‌شناسی استفاده نادرست از گوشی‌های همراه و شبکه‌های اجتماعی

منصور ولی

هیات علمی گروه مهندسی پزشکی، دانشگاه صنعتی خواجه‌نصیرالدین طوسی
mansour.vali@eed.kntu.ac.ir

استفاده بی‌رویه از گوشی‌های همراه با انواع کارایی اگرچه ابزار قدرتمندی برای انجام بخش زیادی از فعالیت‌های روزمره بشر امروزی شده است اما استفاده‌های نادرست از این تکنولوژی آسیب‌های جدی به جسم، روح و روان کاربران و نیز فرهنگ اخلاق‌مداری جامعه ایرانی وارد کرده است. چنانچه هرچه سریع‌تر دست‌اندرکاران فرهنگی جامعه دست بکار نشوند و راهکارهای ملی برای فرهنگ‌سازی نحوه استفاده درست از این تکنولوژی‌ها ارائه نگردد، باید منتظر آینده خطرناک جامعه ایرانی با نسلی از جوانان بیمار، سطحی‌نگر، عجول و احساسی و فاقد اخلاقیات بدیهی در روابط اجتماعی باشیم. در این ارائه ابتدا نگاهی به برخی آمار تکان‌دهنده از استفاده نادرست از این تکنولوژی خواهد آمد و در ادامه آسیب‌های جسمی و روحی آن بحث شده و در پایان درباره تعارض بین نحوه استفاده فعلی از گوشی همراه و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی با فرهنگ اصیل ایرانی بر خواسته از تعالیم قرآن و اهل بیت بحث خواهد شد.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

تجربه مالزی در صیانت فرهنگی در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات: "پیش افتادگی تکنولوژیکی دولت" و "توانش ارتباطی"

دکتر عباس قنبری باغستان

عضو هیات علمی دانشگاه تهران
Ghanbari.abbas@ut.ac.ir

مقوله فرهنگ و دغدغه صیانت از آن در عصر اطلاعات و استفاده فراگیر از فناوری ارتباطات یک دغدغه جهانی است. کشورهای مختلف، بنا به اقتضائات سیاسی، فرهنگی، دینی و اجتماعی خود و نیز نوع نگاهشان به مسئله فناوری مکانیسم‌های متفاوتی برای ایجاد مصونیت فرهنگی در برابر موج استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات اتخاذ کرده‌اند. مالزی از جمله کشورهایی است که توانسته الگویی به نسبت موفق در زمینه توسعه با استفاده گسترده از فناوری اطلاعات و ارتباطات تجربه کند که این موفقیت را می‌توان ناشی از "پیش افتادگی تکنولوژیکی دولت" و "توانش ارتباطی مردم" در این کشور دانست. پیامد این وضعیت پایداری فرهنگی، دینی و اجتماعی است به طوری که با وجود چند فرهنگی، چند نژادی و چند مذهبی بودن این کشور، استفاده وسیع و گسترده از فناوری اطلاعات و ارتباطات کمتر توانسته باعث ایجاد تغییرات در رفتارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و حتی سبک زندگی اقوام مختلف این کشور شود.

در این سخنرانی، الگوی کشور مالزی در مواجهه با فاوا و مکانیسم‌هایی که این کشور برای مقابله با اثرات آن اتخاذ کرده است، مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

کلید واژگان: مالزی، پیش افتادگی تکنولوژیکی، توانش ارتباطی

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

صیانت فرهنگی و حقوق شهروندی

احمد مؤمنی راد^۱ و آریین پتفت^۲

^۱ استادیار گروه حقوق عمومی دانشکده حقوق دانشگاه تهران، ^۲ دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه علامه طباطبائی

arian_petoft@ut.ac.ir

با شکل‌گیری تفکر نوین بشری از اواسط قرن هجدهم در پی حمایت از حق‌ها و آزادی‌های شهروندان در پی نیل به سعادت و آزادی حقیقی انسان، بسیاری از آزادی‌ها همچون آزادی رسانه، اطلاعات، دسترسی آزاد به فضای سایبر و غیره ظهور و بروز یافت. یکی از مهم‌ترین مسائلی که به این سعادت بشری صحنه می‌گذارد، حمایت از حق‌ها و منافع جمعی است. در حقیقت، حفظ این حق‌ها و آزادی‌های بنیادین در گرو حمایت و صیانت از منافع عمومی است و در یک جامعه انسانی با توجه به تنوع خواست‌ها، علایق و منافع، همواره می‌بایست منافع عمومی بر منافع فردی تقدم داشته باشد تا اعمال حق یک فرد یا گروهی از افراد، موجب تضرر به منافع عموم افراد جامعه نشود. لذا حق‌های شهروندی در چارچوب منافع عمومی، تضمین می‌گردد و حفظ همین منافع عمومی، از حق‌های بنیادین و اساسی جمیع افراد جامعه است. یکی از حق‌هایی که به‌طور مستقیم با منافع عمومی در ارتباط است، حق بر صیانت از فرهنگ جامعه می‌باشد. تقابل این حق جمعی با حق‌های فردی شهروندی، موجب می‌شود که از حیث منطقی، نوعی رابطه تبعی به وجود بیاید. بدین معنا که اعمال حق‌های فردی، تابع و در گرو اعمال و حفظ فرهنگ خواهد بود. این مهم در جامعه اسلامی ما، که از غنی‌ترین نوع فرهنگ بشری، یعنی فرهنگی اسلامی-ایرانی، بهره می‌برد از اهمیت افزون‌تری برخوردار است. با توجه به این مسئله، صیانت از فرهنگ در برابر اعمال حق‌های فردی، هم در فضای مجازی و هم حقیقی الزامی و بسیار حائز اهمیت است. لذا اعمال حق‌های شهروندی در فضای مجازی در گرو رعایت و حمایت از فرهنگ اسلامی-ایرانی، به‌عنوان یک حق بنیادین جمعی، می‌باشد. با توجه به هجوم فرهنگی کشورهای غربی در عرصه کنونی، در این پژوهش، این مسئله به تفصیل مورد تحلیل و بررسی قرار خواهد گرفت.

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فرهنگی در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴

اولین همایش تخصصی محدود (سمپوزیوم)
صیانت فزیک در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات: ضرورت؛ مسائل و چالش‌ها
اردیبهشت ماه ۹۴